

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Архитектонски факултет

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Предмет: Реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата
Александра Ч. Виденовића

Одлуком Наставно-научног већа Факултета бр. 01-428/2-6.3 од 18.04.2016. године, именовани смо за чланове Комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидата мр Александра Ч. Виденовића, дипл. инж. арх., под насловом

**РЕВИТАЛИЗАЦИЈА ЦЕНТАРА У СЕЛИМА
БРДСКО – ПЛАНИНСКИХ ПОДРУЧЈА ИСТОЧНЕ СРБИЈЕ**

После прегледа достављене Дисертације и других пратећих материјала и разговора са Кандидатом, Комисија је сачинила следећи

РЕФЕРАТ

1. УВОД

1.1. Хронологија одобравања и израде дисертације

Кандидат Александар Ч. Виденовић је априла 1995. године одбранио магистарски рад под називом „Трансформација начина становања у контексту развоја аграрног у индустријско друштво на примеру Црне Траве“, на Архитектонском факултету Универзитета у Београду. Ментор је био проф. др Милорад Рибар.

На основу члана 123. став 4. Закона о високом образовању („Ср. гласник РС“, бр 76/05), а у складу са чланом 98. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен Факултета”, бр. 80/80), и Одлуком Већа докторских студија Архитектонског факултета у Београду од 04. 07. 2008. године, Наставно научно веће Факултета је, на седници одржаној дана 08.07.2008. године, донело одлуку број 01-1386/2-2.10. којом је образована Комисија за оцену испуњености услова кандидата мр Александра Ч. Виденовића, дипл. инж. арх. и теме докторске дисертације, под насловом

„Ревитализација центара у селима брдско – планинских подручја Источне Србије“, у саставу:

- др Милорад Рибар, ментор
редовни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду
- др Владан Ђокић, члан комисије
ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду
- др Србољуб Стаменковић, члан комисије
редовни професор Географског факултета Универзитета у Београду

На основу члана 128. Закона о високом образовању (“Сл. Гласник РС”, бр 76/05, 100/07 – аутентично тумачење и 97/08), а у вези са чланом 162. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен АФ”, бр. 80/80 и сагласности Већа научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду од 24. 02. 2010. године, одлука бр. 612-153/2-10, Наставно научно веће Факултета је, на седници одржаној 08. 04. 2010. године, донело одлуку број 01-661/2-3.5. да се мр Александру Ч. Виденовићу, дипл. инж. арх., одобрава рад на теми докторске дисертације, под насловом **„Ревитализација центара у селима брдско – планинских подручја Источне Србије“** и да се за ментора именује проф. др Милорад Рибар, редовни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду.

23.03.2015. године Наставно научно веће Архитектонског факултета Универзитета Београду, донело је одлуку број 01-397/2-6.10, да се кандидату Александру Ч. Виденовићу уз сагласност ментора, одобри продужетак рока за одбрану докторске дисертације, до 30. 09. 2016. године.

Завршену докторску дисертацију кандидат, уз сагласност ментора, предаје на Веће докторских студија 11. 04. 2016. године.

На основу члана 32. (с2) Самосталног члана Закона о изменама и допунама Закона о високом образовању („Сл. гласник РС“, бр. 76/05, 100/07 – аутентично тумачење, 97/08, 44/10,93/12,89/13, 99/14 и 45/15 – аутентично тумачење и 68/15), члана 38. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен АФ”, бр. 105/15 – пречишћен текст), и Одлуке Већа докторских студија Факултета од 11. 04. 2016. године, Наставно-научно веће Факултета је, на седници одржаној дана 18. 04. 2016. године, донело одлуку број 01-428/2-6.3 да се образује Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата мр Александра Виденовића под насловом **„Ревитализација центара у селима брдско – планинских подручја Источне Србије“** у саставу:

- др Милорад Рибар, ментор
редовни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду
- др Владан Ђокић, члан комисије
редовни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду
- др Срђан Шљукић, члан комисије
редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду

1.2. Научна област дисертације

Докторска дисертација припада научној области *Архитектура и урбанизам* и ужој научној области *Архитектонско пројектовање и савремена архитектура*, за које је матичан Архитектонски факултет у Београду.

Ментор предметне дисертације је др Милорад Рибар, редовни професор Универзитета у Београду - Архитектонског факултета. Компетенције ментора за вођење предметне докторске дисертације одређују следеће референце:

1. **Рибар М.** (2014): *Критеријуми за вредновање услова становања на српском селу и њихов утицај на здравље сеоског живља*, САНУ и Медицински факултет, Међународни научни скуп : "Здравље сеоског становништва", Београд, Новембар.
2. Vasilevska Lj., **Рибар М.**, (2011): *Low-rise high density housing – recommendation and key principles in the process of urban and architectural design*, in: Application of innovative techniques in engineering, Thematic Proceedings, 25-26. (Nov.) Niš, Serbia
3. **Рибар М.**, Лујак М., (2010): *Мрежа омладинских центара - социјални проблеми младих*, Монографија, Београд.
4. **Рибар М.**, Гацић Н., (2010): *Туризам као кључни чинилац одрживог развоја Српског ентитета на Шарпланини*, Село и Туризам, СУССиП, Београд.
5. **Рибар М.**, (2010): *Самоорганизовање сеоских заједница као услов одрживости планинских села на територији Р. Србије*, "Власински сусрети 10", ЗСРС; Београд.
6. Василевска Љ., **Рибар М.**, (2007): *Стартешки приступ руралном развоју – предности и ограничења примене допунских активности*, Зборник радова XIII међународног скупа "Власински сусрети", Власинско језеро, Власотинце.
7. **Рибар М.**, Гацић Н., (2006): *Традиционална сеоска кућа у Средачкој жупи*, "Власински сусрети 06", ЗСРС, Београд.
8. Василевска Љ., **Рибар М.**, (2004): *Програми обнове села и руралних простора – модел територијалног приступа*, Зборник радова X међународног скупа "Власински сусрети", Власинско језеро, Власотинце.
9. **Рибар М.**, Бабић Г., (2003): *Викенд насеља као алтернативни вид становања старих људи - прилог истраживању промена у руралном простору*, УУС, Београд, 200-214.
10. **Рибар М.**, Димић Г., (2003): *Развој куће и кућишта у Војводини*, УУС, Београд, 133-151.
11. **Рибар М.**, Виденовић А., (2002): *Аспекти ревитализације сеоских насеља у брдско - планинским подручјима Србије*, УУС, Београд.
12. **Рибар М.**, (2001): *Традиционална сеоска кућа Шумадије и Поморавља*, Зборник Етнографског музеја у Београду 1901-2001, Београд, 211-243.
13. **Рибар М.**, (1996): *Проблеми реконструкције сеоских насеља*, Група аутора: "Стратегија урбанизације у условима неизвесности", АФ, Београд.
14. **Рибар М.**, (1999): *Планска основа развоја центара заједница сеоских насеља*, Група аутора : "Реализација урбанистичких планова", АФ, Београд.
15. **Рибар М.**, (1996): *Постојећа сеоска дворишта у збијеним сеоским насељима у Србији*, Група аутора : "Унапређење и развој становања", АФ, Београд.

1.3. Биографски подаци о кандидату

Рођен 1963. године у Београду, где завршава основно и средње образовање. 1982. године уписује Архитектонски факултет у Београду и дипломира 1989. На истом факултету магистрира 1995. године. Од 1990. запослен на Архитектонском факултету у Београду као сарадник, а од 2002. године у наставничком звању доцента.

Бави се научно – истраживачким, педагошким и стручно – уметничким радом.

Учествује у изради научно – истраживачких пројеката, експертиза и студија, самостално и у тиму. Узимао учешће на јавним, научним и стручним скуповима са радовима од којих су многи објављени у зборницима. Учествује на домаћим и међународним семинарима, конференцијама и конгресима са научним и стручним радовима. Пише и објављује стручне радове.

Ангажован у пословима редакције, односно уредништва књига и часописа. Бави се техничким уређивањем књига и публикација.

Аутор Монографије "Црна Трава - живот, криза и нада", у издању Задужбине Андрејевић, библиотека "Dissertatio", књига 17, Београд, 1996.

Коаутор Монографије "Препознајете ли боје...", у издању Архитектонског факултета, Београд, 2012.

На Архитектонском факултету у Београду – Департман архитектуре, учествовао на огромној већини предмета из области пројектовања на основним и мастер студијама. Тренутно ангажован као руководилац Студија и Семинара на Дипломском Мастер програму и руководилац 3 изборна предмета.

Ментор на преко 120 дипломских радова по старом програму. Ментор на преко 50 радова по новом програму Мастер студија. Члан комисија за одбрану 4 магистарска рада. Ментор на међународним студентским конкурсима (пет награда).

Организатор студентских тематских екскурзија и учесник радионица. Присутан на семинарима студената, алтернативним и летњим школама и сусретима архитектуре.

Држао предавања у иностранству.

Ужа област интересовања: рурални простори (објекти, насеља, подручја) градски ареали, активирање природних потенцијала и вредности, пројектовање у руралним пределима.

У стручно – уметничком деловању, бави се пројектовањем и изградњом, учествује у изради урбанистичких планова, програмских и идејних решења, главних пројеката нових објеката и санација, реконструкција и адаптација постојећих зграда.

Пројектовао и реализовао стамбено – пословне објекте у Црној Трави и Београду (4), ресторан у Сремској Митровици, приступни плато на гробљу Лешће, Наставни центар Шумарског факултета на Гочу, низ санација, реконструкција и доградњи у Београду, неколико ентеријера стамбених и пословних простора.

Аутог великог броја студија, пројеката и програмских и идејних решења за нове објекте, реконструкције, доградње, ентеријере и партерна уређења...

Награђиван на домаћим и међународним урбанистичко - архитектонским конкурсима.

Излагао стручно – уметничке радове на самосталним и колективним изложбама.

Члан Улупудс-а од 1997. године.

2. ОПИС ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Садржај дисертације

Докторска дисертација кандидата мр Александра Виденовића, дипл. инж. арх., под насловом „Ревитализација центара у селима брдско – планинских подручја Источне Србије“, написана је на укупно 454 страна. У делу који претходи нумерисаном делу рада дате су: насловне стране дисертације на српском и енглеском језику, састав комисије, резиме, кључне речи и научна област на српском и енглеском језику, све на укупно 13 страна. Основни текст је дат на 444 страни и укључује 336 слика и 9 табела. Након основног текста, следи списак литературе на 5 страна, који садржи 77 библиографских јединица, биографију аутора и потписане изјаве: о ауторству, истоветности штампане и електронске верзије и о коришћењу.

Дисертација је структурирана у шест основних целина: **Увод** и дефиниције, **4 дела** и **Закључна** разматрања. 4 главна дела дисертације су (1) **Модел** истраживања, (2) **Контекст** развоја модела, (3) **Промене** у простору, (4) **Аспекти**, перспективе, смернице, препоруке, приказ и интерпретација резултата и правци даљег истраживања.

Прва целина (**Увод**) садржи 2 поглавља са по 6 и 4 потпоглавља и дата је на 36 страна.

Друга целина (**1. део - Модел**) се састоји од три поглавља, са по 6, 4 и 7 подпоглавља и приказана је на 96 страна.

Трећа целина (**2. део - Контекст**) се састоји од два поглавља, са по 2 и 5 подпоглавља и приказана је на 116 страна.

Четврта целина (**3. део - Промене**) се састоји од три поглавља, са по 5, 10 и 8 подпоглавља и приказана је на 124 стране.

Пета целина (**4. део - Аспекти**) се састоји од два поглавља, са по 4 и 9 подпоглавља, и приказана је на 58 страна.

Шеста целина (**Закључак**) садржи 1 поглавље и има **13** страна.

На крају су дати Библиографија (примарна и секундарна литература) на 4 стране, Биографија аутора на 2 стране и 3 Изјаве аутора.

Структура дисертације систематизована је у садржају који следи:

1. УВОД

- 1.1. ОПШТА РАЗМАТРАЊА
- 1.2. ОБЛАСТ ИСТРАЖИВАЊА
- 1.3. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА
- 1.4. ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА
- 1.5. МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

1.6. ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ И ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ

2. ДЕФИНИСАЊЕ ОСНОВНИХ ПОЈМОВА

- 2.1. ИСТОЧНА СРБИЈА
- 2.2. БРДСКО – ПЛАНИНСКА ПОДРУЧЈА
- 2.3. ЦЕНТАР У СЕЛИМА
- 2.4. РЕВИТАЛИЗАЦИЈА

И ДЕО – МОДЕЛИ

3. ЕЛЕМЕНТИ РЕПРЕЗЕНТАТИВНОСТИ ПРИМАРНОГ МОДЕЛА

- 3.1. ВЕЛИЧИНА МЕСТА У СИСТЕМУ НАСЕЉА
- 3.2. ОБЛИК И КАРАКТЕРИСТИКЕ САМОСТАЛНОГ НАСЕЉА
- 3.3. КАРАКТЕРИСТИКЕ СТАМБЕНОГ ФОНДА
- 3.4. СОЦИЈАЛНА СТРУКТУРА НАСЕЉА И МОДЕЛ ПОРОДИЦЕ
- 3.5. ЕТНИЧКЕ ОСОБИНЕ И КАРАКТЕР СТАНОВНИШТВА
- 3.6. ПРОБЛЕМИ НЕЈЕДНАКОГ РАЗВОЈА

4. ПРОСТОРНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И ИСТОРИЈСКИ ОКВИРИ ПРИМАРНОГ МОДЕЛА

- 4.1. ПРОСТОРНО ОДРЕЂЕЊЕ ПРИМАРНОГ МОДЕЛА
 - 4.1.1. Шири простор истраживања
 - 4.1.2. Ужи простор истраживања
- 4.2. ПРИРОДНИ УСЛОВИ И ПРИРОДНИ ИЗВОРИ
 - 4.2.1. Геолошка грађа и минералне сировине
 - 4.2.2. Рељеф, педолошки покривач и вегетација
 - 4.2.3. Климатске карактеристике и хидролошке одлике
 - 4.2.4. Сводна оцена природних услова и извора
- 4.3. ЕЛЕМЕНТИ ОРГАНИЗАЦИЈЕ РУРАЛНОГ ПОДРУЧЈА
 - 4.3.1. Атари
 - 4.3.2. Насеља
 - 4.3.2.1. Центри насеља
 - 4.3.2.2. Засеоци
 - 4.3.3. Кућиште
 - 4.3.4. Кућа
- 4.4. ИСТОРИЈСКИ КОНТЕКСТ ПРИМАРНОГ МОДЕЛА
 - 4.4.1. Најстарији трагови и континуитет
 - 4.4.2. Насељавање простора
 - 4.4.3. Посебан третман у време Турака
 - 4.4.4. Легенде и сликани запис као рефлекс
 - 4.4.5. Последњих 200 година

5. ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОСТАЛИХ КОМПАРАТИВНИХ МОДЕЛА

- 5.1. ЦРНАЈКА
- 5.2. КРЕПОЉИН
- 5.3. ЗЛОТ
- 5.4. РЕСАВИЦА
- 5.5. МИНИЋЕВО
- 5.6. КАЛНА
- 5.7. БАБУШНИЦА

II ДЕО – КОНТЕКСТ

6. ГЛОБАЛНИ УЗРОЦИ ВЕЛИКИХ ПРОМЕНА У ПРОСТОРУ

6.1. УЗРОЦИ ПРОМЕНА У ПРОСТОРУ ПРИМАРНОГ МОДЕЛА

- 6.1.1. Социјалистичка мисао
- 6.1.2. Ратна катаклизма
- 6.1.3. Индустијска револуција
 - 6.1.3.1. Расељавање
 - 6.1.3.2. Колапс комуникација
 - 6.1.3.3. Једносмерност релација
 - 6.1.3.4. Потрошачко друштво
 - 6.1.3.5. Неадекватна стратегија
- 6.1.4. Специфичност делатности
 - 6.1.4.1. Рударство
 - 6.1.4.2. Занатство
 - 6.1.4.3. Грађевинарство
- 6.1.5. Усмереност едукација
- 6.1.6. Израженост миграција
 - 6.1.6.1. Дефинитивне миграције
 - 6.1.6.2. Привремене миграције

6.2. УЗРОЦИ ПРОМЕНА У ПРОСТОРУ СЕКУНДАРНИХ МОДЕЛА

- 6.2.1. Црнајка
- 6.2.2. Крепољин
- 6.2.3. Злот
- 6.2.4. Ресавица
- 6.2.5. Минићево
- 6.2.6. Кална

6.2.7. Бабушница

7. АНАЛИЗА НАЧИНА ЖИВОТА У ПРОСТОРУ ПРИМАРНОГ МОДЕЛА ПРЕМА ПЕРИОДИМА ТРАНСФОРМАЦИЈЕ

7.1. АГРАРНИ ПЕРИОД

7.1.1. Елементи

7.1.1.1. Сточарство

7.1.1.2. Земљорадња

7.1.1.3. Шуме

7.1.2. Релације

7.1.2.1. Социоекономски односи

7.1.2.2. Производња

7.1.2.3. Пренасељеност

7.2. АГРАРНО - ЗАНАТСКИ ПЕРИОД

7.2.1. Елементи

7.2.1.1. Дунђерски занат

7.2.1.2. Цигларски занат

7.2.1.3. Качарски занат

7.2.1.4. Остали занати

7.2.2. Релације

7.2.2.1. Породични односи и задруга

7.2.2.2. Трговина стоком

7.2.2.3. Појава печалбарства

7.3. ЗАНАТСКИ ПЕРИОД

7.3.1. Елементи

7.3.1.1. Јавни простори

7.3.1.2. Приватни простори

7.3.1.3. Организовано занатство

7.3.2. Релације

7.3.2.1. Деоба и наслеђивање

7.3.2.2. Психологија рада

7.3.2.3. Раздвојен живот

7.3.2.3.1. Печалбар

7.3.2.3.2. Жена печалбара

7.4. ЗАНАТСКО - ИНДУСТРИЈСКИ ПЕРИОД

7.4.1. Елементи

7.4.1.1. Јавни простори и инфраструктура

7.4.1.2. Неимарство

7.4.2. Релације

7.4.2.1. Уситњавање породица и поседа

7.4.2.2. Социоекономски односи

7.4.2.2.1. Социјална структура становништва

7.4.2.2.2. Економске прилике

7.5. ИНДУСТРИЈСКИ ПЕРИОД

7.5.1. Елементи

7.5.1.1. Супраструктура

7.5.1.2. Структура индустрије

- 7.5.1.3. Послератно неимарство
- 7.5.2. Релације
 - 7.5.2.1. Породица
 - 7.5.2.1.1. Економска моћ и раздвајање породице
 - 7.5.2.1.2. Брак и ширење круга избора партнера
 - 7.5.2.1.3. Флукуација становништва и право на стан
 - 7.5.2.2. Индустија
 - 7.5.2.2.1. Захтеви индустријске производње
 - 7.5.2.2.2. Психолошко осиромашење процеса рада
 - 7.5.2.3. Аграрна заоставштина

III ДЕО – ПРОМЕНЕ

8. ПРОМЕНЕ У СТАНОВАЊУ У ЦЕНТРУ ПРИМАРНОГ МОДЕЛА

- 8.1. СТАМБЕНИ ПРОСТОРИ И ОБЈЕКТИ АГРАРНОГ ПЕРИОДА
 - 8.1.1. Номадски приступ формирању станишта
 - 8.1.2. Примитивна станишта и манифестације
 - 8.1.3. Кућа и градња у аграрном периоду
 - 8.1.4. Једноделна плетара под сламом
 - 8.1.5. Прелазни облици куће ка бондручари
 - 8.1.6. Остали објекти и организација кућишта
- 8.2. СТАМБЕНИ ПРОСТОРИ И ОБЈЕКТИ АГРАРНО - ЗАНАТСКОГ ПЕРИОДА
 - 8.2.1. Назив и генеза карактеристичне јединице
 - 8.2.2. Првобитни облик куће - бондручаре
 - 8.2.3. Конструкција и концепција грађења
 - 8.2.4. Инстинкт и филозофија градитеља
- 8.3. СТАМБЕНИ ПРОСТОРИ И ОБЈЕКТИ ЗАНАТСКОГ ПЕРИОДА
 - 8.3.1. Развој моравског, као угледног типа куће
 - 8.3.2. Типична бондручара покривена ћерамидом
 - 8.3.3. Карактеристични модели куће занатског периода
- 8.4. СТАМБЕНИ ПРОСТОРИ И ОБЈЕКТИ
ЗАНАТСКО - ИНДУСТРИЈСКОГ ПЕРИОДА
 - 8.4.1. Развој функција и побољшање материјализације
 - 8.4.2. Кућиште између два светска рата
 - 8.4.3. Деоба простора и одвајање задругара
 - 8.4.4. Кућа занатско - индустријског периода
- 8.5. СТАМБЕНИ ПРОСТОРИ И ОБЈЕКТИ ИНДУСТРИЈСКОГ ПЕРИОДА
 - 8.5.1. Рана послератна кућа и појава декаденције
 - 8.5.2. Економија дворишта и посустајање аграра
 - 8.5.3. Обједињеност економата под једним кровом
 - 8.5.4. Карактеристике новије грађене индивидуалне куће
 - 8.5.5. Право на стан и колективна изградња

9. ПРОСТОРНЕ ПРОМЕНЕ ЈАВНИХ САДРЖАЈА У ЦЕНТРУ ПРИМАРНОГ МОДЕЛА

- 9.1. СТВОРЕНЕ ВРЕДНОСТИ И ПРОБЛЕМ НЕОДРЖАВАЊА
- 9.2. НОВИ МАЛИ АМБИЈЕНТИ НА ЛЕВОЈ ОБАЛИ ВЛАСИНЕ

- 9.3. ПОМОЋ НЕРАЗВИЈЕНИМ ИЗГРАДЊОМ САДРЖАЈА
- 9.4. НЕПРИКЛАДНИ ПОЈАВНИ ОБЛИЦИ У ПРОСТОРУ
- 9.5. НАЈСТАРИЈА ПОЈАВНОСТ АРХИТЕКТУРЕ У ЦЕНТРУ
- 9.6. ПЕРИОД АРХИТЕКТУРЕ БЕЗ ВИЗУЕЛНОГ ИМПЕРАТИВА
- 9.7. КОЛЕКТИВНО СТАНОВАЊЕ У РУРАЛНОМ ПРОСТОРУ
- 9.8. ПРЕПОЗНАТЉИВОСТ НАМЕРА И ПОНУДЕ НАСЕЉА
- 9.9. КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ – КОНТИНУИТЕТ МЕМОРИЈЕ
- 9.10. МЕМОРИЈАЛНИ ЕЛЕМЕНТИ - ЗАПИСИ У ПРОСТОРУ

10. ПРОСТОРНЕ ПРОМЕНЕ У ЦЕНТРИМА СЕКУНДАРНИХ МОДЕЛА

- 10.1. ЦРНАЈКА – РАШТРКАНОСТ ГРУПАЦИЈА У ДОЛИНИ РЕКЕ
- 10.2. КРЕПОЉИН – ПОЉОПРИВРЕДНО НАСЕЉЕ БЕЗ ЦЕНТРА
- 10.3. ЗЛОТ – ВЕЛИКО СЕЛО И ПОТЕНЦИЈАЛНА ВАРОШИЦА
- 10.4. РЕСАВИЦА – ПЛАНСКИ ИЗГРАЂЕНО РУДАРСКО НАСЕЉЕ
- 10.5. МИНИЋЕВО – УМЕРЕНА ПОЈАВНОСТ ЛИНИЈСКОГ ЦЕНТРА
- 10.6. КАЛНА – МНОШТВО САДРЖАЈА УЗ НЕДОСТАТАК ЉУДИ
- 10.7. БАБУШНИЦА – РУРАЛНИ ИЗГЛЕД ОПШТИНСКОГ ЦЕНТРА
- 10.8. ОСНОВНА ЗАПАЖАЊА О ПРОСТОРНИМ ПРОМЕНАМА

IV ДЕО – АСПЕКТИ

11. АСПЕКТИ И ПЕРСПЕКТИВЕ ОБНОВЕ ЦЕНТРА ПРИМАРНОГ МОДЕЛА

- 11.1. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ
 - 11.1.1. Уочени недостаци
 - 11.1.2. Пројекције
- 11.2. ЗЕМЉИШНА ПОЛИТИКА
 - 11.2.1. Уочени недостаци
 - 11.2.2. Перспектива
- 11.3. ИНТЕНЗИВНИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА
 - 11.3.1. Вредновање потенцијала и свест о квалитету
 - 11.3.2. Квалитети, досадашњи развој и стратегија
 - 11.3.3. Циљеви и пројекције појавних облика
- 11.4. РЕАКЦИЈЕ СТАМБЕНОГ ФОНДА
 - 11.4.1. Мале агломерације руралног карактера
 - 11.4.2. Различити облици урбаног становања
 - 11.4.3. Начелни став и препоруке за обнову

12. АСПЕКТИ И ПЕРСПЕКТИВЕ ОБНОВЕ ПРИМАРНОГ И ОСТАЛИХ ЦЕНТРА КРОЗ ДРУГАЧИЈУ СТРАТЕГИЈУ РАЗВОЈА ТУРИЗМА

- 12.1. ЦРНАЈКА
- 12.2. КРЕПОЉИН
- 12.3. ЗЛОТ
- 12.4. РЕСАВИЦА
- 12.5. МИНИЋЕВО
- 12.6. КАЛНА
- 12.7. БАБУШНИЦА
- 12.8. ЦРНА ТРАВА
- 12.9. МОГУЋА СТРАТЕГИЈА РЕВИТАЛИЗАЦИЈЕ ЦЕНТРА

14. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Литература

Биографија

Изјава о ауторству

Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада

Изјава о коришћењу

2.2. Кратак приказ појединачних поглавља

Увод као прву целину у раду чине општа разматрања, која глобално уводе у проблематику и започињу разматрање теме. Ради се о општим начелима и појавним облицима у простору, у овом случају фокусираним на рурална подручја и визуелне природне у створене феномене у њима.

Осим описаног есеја, увод садржи и опис области истраживања, затим избор модела, примарног и секундарних, преглед истраживачких циљева и задатака, полазне хипотезе истраживања, образложење методолошког приступа теми истраживања, научну оправданост дисертације, очекиване резултате истраживања и генералну структуру докторске дисертације.

Друго поглавље у оквиру уводног дела рада, садржи разјашњење и дефинисање основних појмова истраживања. У овом делу рада, се додатно појашњавају појмови: Источна Србија, брдско – планинска подручја, села сеоски центри и центри у селима, што су битно различити појмови и ревитализација и широко поимање тог термина.

У оквиру друге целине, односно **1. дела рада – Модели**, разматрају се карактеристике и специфичности одабраних модела за истраживање. На основу постављених елемената репрезентативности које треба да поседују одабрани модели разматра се избор насеља за које се предпоставља да могу представљати добре примере за обнову центара у руралним подручјима. Тако се кроз **поглавље 3.** анализирају разни аспекти за које се предпоставља да су битни за центре у селима и да исти треба да их задовоље. У **поглављу 4.** Првог дела рада, анализирају се просторне карактеристике посматраних подручја, шири и ужи растор истраживања, природни услови и природни извори, као и елементи просторне организације руралног подручја од атара, преко насеља и његових елемената, до кућишта и куће. Овде се анализирају и историјски оквири развоја центара у селима, и констатује универзалност одређених временских манифестација, које су карактеристичне за многа насеља Источне Србије. Како је комплетно дубинско истраживање овде обављено на једном – примарном моделу (Црна Трава, док дугих 7, од укупно 8 представља добру основу за компаративну анализу, у **поглављу 5.** су анализирани основне карактеристике осталих модела (Црепаја, Крепољин, Злот, Ресавица, Минићево, Кална и Бабушница).

Друга целина у дисертацији – **Контекст**, састоји се из два поглавља. **6. поглавље** третира глобалне узроке који су прузроковали велике промене у простору, од социјалистичке опредељености људи, ратних превирања, и индустријске револуције, до специфичности делатности становништва, усмерености појединих феномена, попут едукације и изражености миграција, које су универзална категорија.

7. поглавље доноси приказ живота према периодима трансформација физичке структуре од аграрног до занатског периода, у простору примарног модела. Овде су детаљно обрађени услови у којима се један од центара развијао током последња два века, како би се пратио контекст настајања и условљеност просторних процеса које су се у овом моделу током времена догађале, а које су у великој мери истоветне са другим моделима и просторима.

Трећа целина – **Промене**, садржи три поглавља. У **8. поглављу**, детаљно се кроз уочене периоде трансформације (од аграрног до индустријског, преко занатског и два прелазна периода), анализирају промене у стамбеној архитектури примарног модела – насеља Црна Трава. Овде се у обзир узима не само стамбени фонд центра насеља, које је главна тема дисертације, већ и појавни облици и трансформације у засеоцима, будући да је структура планинских разбијених агломерација таква, да њихови појединачни делови у великој мери утичу једни на друге у процесу развоја.

9. поглавље треће целине, посвећено је јавној архитектури и просторима центра примарног модела. Овде се анализира низ урбанистичко – архитектонских ситуација карактеристичних за центре села, а опет на примарном моделу. Ово поглавље директно анализира суштину предмета истраживања – појавност центара и њихову погодност за процесе ревитализације за које је предпостављено да су могуће и оствариве.

10. поглавље такође садржи анализу урбанистичко – архитектонских елемената, како јавних, тако и стамбених, али за секундарне моделе. Овим се стиче потпунија слика стања у просторима центара који се анализирају и међусобно се по одређеним сегментима компарирају.

Четврта целина – **Аспекти**, садржи истовремено и анализу пратећих појавности у простору и анализу перспектива и могућих стратегија за ревитализацију појединих средина. У **поглављу 11.**, се кроз анализу просторног развоја, земљишне политике, потребе интензивног развоја туризма и реакција стамбеног фонда, сагледавају могућности обнове примарног модела – Црне траве.

12. поглавље третира перспективу обнове свих осам модела кроз другачији предложени облик развоја туризма.

У **Закључним разматрањима** сумирају се резултати претходних истраживања, проверавају се почетне хипотезе и отварају правци за нова сагледавања проблема.

3. ОЦЕНА ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Савременост и оригиналност

На територији Србије, постоје подручја која у архитектонско - руристичком смислу нису довољно, или нису уопште истражена. Слично, у привредно – развојном погледу, неадекватно су или нису искоришћена. Иако су појединачним истраживањима и планским актима третирани, ови простори су осветљени само са глобалног географско - етнолошко - социолошког становишта.

Зна се дакле, која је област у питању, каква је начелна организација територије на њој, и какав тип насеља је присутан. Зна се и уопштено узевши, шта би у развојном смислу требало предузети да се руралне средине интегришу у општи развој.

На другој страни, неадекватно се приступало реализацији планова и поштовању резултата истраживања оних специфичности, које су условиле како заснивање и развој, тако и касније стагнирање и коначно - гашење сеоских средина и агломерација у њима.

Овај рад представља савремено истраживање просторних и других специфичности у брдско – планинским областима источне Србије, кроз трагање за обновом потенцијалних центара у сеоским подручјима, а на одабраним – предпостављеним репрезентативним узорима. Савременост теме препознаје се у неопходности да се у архитектонско – урбанистичким истраживањима преиспитају постојеће и истраже нове форме релације физичке појавности и амбијенталности у одређеном поднебљу, са реалним нематеријалним окружењима, новоустановљеним односима у њима и потребама које намеће ново време. Такође, рапидно нестајање створених вредности у руралним просторима, алармирају проверу и изналажење решења за ефикасне промене у третирању специфичних простора села, односно начине њиховог спасавања у развојном и егзистенцијалном смислу.

Оригиналност се огледа у посебности приступа овом истраживању, које се, мада их користи у лоцирању проблема, не ослања директно на статистичко – кабинетско – теоријско - планерски приступ у изналажењу могућих решења, већ се кроз анализу процеса који су се током времена одвијали, специфичних карактеристика конкретних модела и њихових посебности, ослања на изразито различите и логичне предлоге за начине будућег поступања у простору.

3.2. Осврт на референтну и коришћену литературу

Кандидат је у оквиру докторске дисертације користио солидан број извора из области руризма, урбанизма, архитектуре, историје, географије, просторног планирања, и других области које се неминовно морају узети у обзир приликом истраживања оваквог типа. Избор, обим и квалитет библиографских јединица указује на то да је кандидат упознат са кључним теоријским расправама и резултатима, као и са релевантним примерима у области коју истражује, као и да на одговарајући начин користи изворе за аргументацију својих ставова. Заснована на изузетно широком и сложеном референтном оквиру, дисертација се заснива на изворима који су стварани у широком распону времена. Тако се у литератури налазе и дела са почетка прошлог века и најновији осврти у периодици и студијама о овој специфичној теми, које је упркос својој актуелности ипак још увек на маргинама интересовања, како науке тако и примене у пракси. У том смислу кандидат је, не либећи се повратку на неке старије изворе, избегао помодност у навођењу неприменљиве изузетно скорашње литературе.

Као могућу представу о ширини коришћених извора, у погледу времена настајања, али и тематике коју обрађују комисија одређене издваја:

1. Цвијић, Ј., (1922): *Балканско полуострво, I*. Београд, (стр. 337).
2. Цвијић, Ј., (1966): *Балканско полуострво и јужнословенске земље, (Основи антропогеографије)*. Београд, Завод за издавање уџбеника СРС.
3. Цвијић, Ј., (1969): *Опита географија и антропогеографија*. Београд. Завод за издавање уџбеника СРС.
4. Димитријевић, Д., (1985): *Црна Трава и њени грађевинари*. Београд, Глас.
5. Ђорђевић, Т., (1930): *Наши народни живот*. Београд, књ. 1, Геца Кон.
6. Ђорђевић, Т., (1935): *Архивска грађа за занате и еснафе у Србији*. Београд.
7. Економски институт, Београд, (1991): *Програм дугорочног друштвено - економског развоја привредно недовољно развијених општина југа Србије и недовољно развијених приграничних општина - Црна Трава*.
8. Група аутора, (1993): *Процеси урбанизације*. Београд, АФ,
9. Група аутора: *Програм развоја општине Црна Трава за период од 1991. до 1995. године*; Република Србија, СО Црна Трава, Црна Трава, 1991.
10. Каниц, Ф., (1986): *Србија - земља и становништво*. Београд, Српска књижевна задруга.
11. Карацић, Стефановић В: *Описаније Србије*; Српска књижевна задруга, Београд 1987.
12. Којић, Б., (1949): *Стара градска и сеоска архитектура у Србији*. Београд, Просвета.
13. Којић, Б., (1950): *Новија сеоска кућа у Србији*. Београд, Гласник Етнографског музеја, Књига 1.
14. Којић, Б., (1960): *Архитектонско уређење села*, Београд.
15. Којић, Б., (1973): *Сеоска архитектура и руризам*. Београд, Грађевинска књига.
16. Којић Б., Симоновић Ћ. (1975): *Сеоска насеља Србије*. Београд, ИИЦС.
17. Којић, Б., (1980): *Развој куће и културе становања у селима Србије*. Београд, Гласник Етнографског музеја, Књига 44.
18. Костадиновић, Р., (1968): *Црна Трава и Црнотравици*. Лесковац, ООСБ Црна Трава.
19. Костић Џ.: *Социологија села*; Завод за издавање уџбеника СРС, Београд 1969.
20. Лазаревић М., Бајић Брковић М.: *Просторни аспекти развоја неразвијених подручја*; Архитектонски факултет, Београд 1990.
21. Малобабић, Р., Чутовић, М., Ралевић, М., (2004): *Планирање и уређење села и руралних подручја*. Зборник радова стручно – научног скупа. Удружење урбаниста Србије, Бања Врујци.
22. Mendras, H., (1986): *Seljačka društva*. Globus, Zagreb.
23. Михаљевић Г., Лазаревић, Бајец Н., Бајић, Брковић М.: *Студија развоја туризма општине Црна Трава*; Стање и пројекције, Архитектонски факултет, Београд 1991.
24. Милашин, Н., Спасић, Н., Вујошевић, М., Пуцар, М., (2004): *Одрживи просторни урбани и рурални развој Србије*. Зборник радова научног скупа, ИАУС, Београд.
25. Научни скуп: *Прилог унапређењу теорије и праксе планирања*; (Перспективе планирања и уређења простора у Србији), ИАУС, Београд 1994.
26. Николић, М., Максин – Мићић, М., (2003): *Ограничења руралног развоја у условима транзиције*. Економски анали бр. 159, октобар – децембар.
27. Николић, М., Милашин, Н., (2003): *Одрживи развој планинских подручја Србије*. Зборник радова научног скупа, ИАУС, Београд.
28. Николић, Р., (1912): *Крајиште и Власина*. Београд, Српска Краљевска Академија, СЕЗ 18, Насеља VIII, (стр. 84, 239)
29. Новаковић, С., (1965): *Село*. Београд, Српска књижевна задруга.
30. Новаковић С.: *Историја и традиција*; Српска књижевна задруга, Београд 1982.

31. Петровић З., Станић Р., (1985): *Старе српске куће као градитељски подстицај*. Београд, Грађевинска књига.
32. Пешић – Максимовић, Н., (1984): *Споменичке вредности сеоских центара у Србији*. Београд, Републички завод за заштиту споменика културе, Студије и монографије 2, (стр. 9)
33. Радмановић, Д., Николић М., Длеск, М., (2010): *Планинско подручје Србије и основе развоја пољопривреде*. Београд, Институт за економику пољопривреде.
34. Рибар М.: *Савремени руризам*, ЦМС, Београд 1988.
35. Симоновић, Ђ., (1970): *Центри заједница села у Србији (сеоске варошице и сеоске чаршије)*, Београд, Грађевинска књига, (стр. 10).
36. Симоновић, Ђ., (1980): *Сеоски стан*. Београд, ПС - АФ, свеска 53.
37. Симоновић Ђ.: *Системи сеоских насеља у ужој Србији*; ИАУС, Београд 1976.
38. Симоновић Ђ., Рибар М., (1993): *Уређење сеоских територија и насеља*; Београд, ИБИ.
39. Симоновић, С., (1983): *Печалбарство и неимарство црнотравског краја*. Београд, СИЗ културе, Црна Трава.
40. Вукосављевић, С., (1965): *Историја сељачког друштва*. Београд, Научно дело.

3.3. Опис и адекватност примењених научних метода

Општи теоријско - методолошки приступ одговара комплексној природи теме рада, односно мултидисциплинарном карактеру истраживања просторних релација људи и природног и створеног окружења, као и уважавању специфичности окружења и нераскидивости насталих проблема у истраживаним срединама, са глобалним и локалним узроцима њиховог настајања.

Почетна фаза истраживања (модел), подразумева процес формирања документационе основе, њеног прикупљања, класификације и систематизације. Приликом систематизације извора примењен је метод анализе садржаја, као и компаративна анализа самих садржаја. Након идентификације и систематизације извора, дефинисани су параметри и критеријуми истраживања, које је предмет других делова рада.

Друга фаза истраживања подразумева са разних аспеката, широко засновану анализу узрока промена у простору осам центара у селима са аспекта релације архитектуре (простора), догађаја током времена и становништва. На примеру руристичко - архитектонских појавности, јасних слика о објектима, амбијентима и ширим срединама, истражују се узроци и релације релевантних урбанистичко – архитектонских феномена и просторних нивоа.

Основне аналитичке методе су научна и компаративна анализа, као и метода студије случаја. Метода научне анализе подразумева анализу историјско документационих извора текстова и компаративну анализу, сличности и разлика код појединачних насеља. Компаративна анализа спроводи се на два нивоа: међусобним упоређивањем агломерација и њихових посебности и њиховим упоређивањем са прокламованим планерско – теориским концептима. Поред аналитичких метода, овај поступак обухвата и класификацију и систематизацију формираног сазнања и новооткривених релација.

У трећој фази истраживања методолошки апарат обухвата синтезу, класификацију и интерпретацију резултата истраживања кроз тумачења и закључке о глобалним и

специфичним могућим решењима. Поступак теоријског извођења заснован је на методама научне анализе и има за циљ потврђивање или побијање претпостављених хипотеза истраживања. Такође, користи се и метода компаративне анализе у циљу упоређивања зависности одређених појава од конкретних услова њихових настајања. Синтеза и интерпретација резултата истраживања укључили су и формулисање нових истраживачких питања.

3.4. Применљивост остварених резултата

Иако је практична примена увођења савремених теорија и концепата у промишљање о простору и деловању у њему свеprisутна у контексту архитектонско - урбанистичког пројектовања животне средине, истраживање наглашава неопходност разумевања ширих системских односа у смислу могућности примене у ширим друштвеним размерама и у светлу актуелних проблема истраживаних окружења. Истраживање има примену у покушају расветљавања научној и стручној јавности, једне могуће другачије полазне основе и филозофије у приступању деловања у области руралне архитектуре, обнове и ревитализације, који до сада нису били истражени и изложени у потребној мери, а самим тим ни третирани у планирању активности у простору.

У ужем смислу рад је конципиран као прилог истраживањима у области руралног окружења и пројектовања, у њему, у смислу унапређења концептуалних и оперативних алата архитектуре у доменима односа према животној средини, друштвеним односима и захтевима корисника. Применљивост добијених резултата огледа се, како у пољу истраживачког процеса архитектонског пројектовања кроз индивидуалне операционализације, тако и у примени у педагошком раду у области архитектонског пројектовања кроз операционализације у дефинисању предметних курикулума и у настави. Широкој примени посебно доприноси чињеница да је резултате истраживања могуће применити фрагментарно или интегрално, што указује на њихову флексибилност и адаптивност.

3.5. Оцена достигнутих способности кандидата за самостални научни рад

Докторска дисертација указује да кандидат влада истраживачким методама и теоријским знањима из области архитектонске теорије и пројектовања. У дисертацији су уочене способности кандидата да препозна и издвоји актуелни проблем истраживања, да у односу на њега препозна и примени теоријске поставке које проблем директно или индиректно конотира, да у односу на њих одреди одговарајући истраживачки контекст и одабере адекватне истраживачке методе.

У теоријској и аргументацијској елаборацији, посебно су препознате способности кандидата да успоставља продуктивне релације теоријских поставки из области архитектуре и друштвених наука и усмерава их ка извођењу закључака.

На основу детаљног увида у дисертацију, комисија је уверена да кандидат поседује потребна знања и вештине за успешно бављење научним радом у области савремене архитектуре и архитектонског пројектовања и на тај начин доприноси развоју савремене архитектонске теорије и праксе.

4. ОСТВАРЕНИ НАУЧНИ ДОПРИНОС

4.1. Приказ остварених научних доприноса

Комисија сматра да докторска дисертација кандидата Александра Виденовића доприноси развоју уже научне области архитектонско пројектовање и савремена архитектура.

Као основни допринос који предметно истраживање издваја од до сада ретких спроведених истраживања из ове области, представља увођење оригиналног приступа у предлагање за деловање у свему специфичним руралним брдско - планинским просторима. Такође, допринос је и довођење у међусобну везу широких феномена који обухватају истраживани појмови и теме, а са аспекта сагледавања оптималних решења за деловање у просторно - функционалним везама. Увођењем поменутих руристичко – анрополошко – друштвених тема у област Архитектонско пројектовање и савремена архитектура, отворено је широко поље могућности решавања актуелних проблема архитектонске праксе и фокусирања науке и струке на ове посебне проблеме. Уместо дефинисања коначног методолошког пројектантског апарата, дисертација пре указује на сопствене унутрашње капацитете који омогућавају различита уклапања, односно примене, како у теоријско-емпиријским истраживањима, тако и у практичној примени кроз индивидуалне напоре и дефинисање различитих методолошких приступа архитектонском пројектовању.

4.2. Критичка анализа резултата истраживања

Изабрана тема рада је од великог значаја за савремену архитектонску теорију и праксу и до сада на овакав начин није истраживана. Истраживање проблема ревитализације конкретних егзистенцијално угрожених, али природним окружењем богатих простора у архитектонском пројектовању као коначан исход није имало за циљ дефинисање конкретне методологије архитектонског пројектовања, већ формирање платформе која представља основу за критичко посматрање савремене архитектуре, редефинисање и развој нових концепција реаговања у дугорочно кризним ситуацијама у просторима. Формирање индивидуалних методолошких приступа адекватном архитектонском промишљању о овим специфичним просторима, као и даља истраживања у савременој архитектури и урбанизму (руризму) која се баве питањима функционалности архитектуре у складу са посебним условима и окружењем, остаје као следећи корак који ће добру основу имати у овој дисертацији.

Потцртавајући концептуални помак, од једностраног и детерминишућег утицаја окружења на људе, према сложенијем концепту, показано је да савремено мишљење о руралном и традиционалном, заборављеном и нетретираном у архитектури није адекватно задатку који се намеће – убрзаном покушају ревитализовања читавих области и територија. У својим крајњим консеквенцама, истраживање је показало да концепти не морају по правилу бити нови и савремени у архитектонском пројектовању, већ би требало да буду, у условима ограниченог времена за деловање и окружењу са великим развојним проблемима радикални у доношењу одлука, кроз успостављање осетљивог односа са конкретним друштвеним и културним контекстима, и примену разноврсних подстицајно диригованих и стимулационих метода у стручном деловању. Посматрано

као концептуални помак у релацији архитектуре и средине у којој се налази, усложњавање метода и стратегија пројектантске праксе отвара нова истраживачка питања која се тичу граница и домета унапређења концепција радикалног у деловању које претходи самом урбанистичко – архитектонском пројектовању.

4.3. Верификација научних доприноса

Категорија M24

Videnović Aleksandar, "VISITORS' CENTRES – NEW COORDINATES OF SERBIAN RURAL AREAS IMPROVEMENT", *Facta Universitatis: Series Architecture and Civil Engineering*. Vol. 14, N°2, 2016. (рад прихваћен за штампу 14.04.2016)

Категорија M43

Александар Виденовић, "ПОЕТИКА БИСТРОГ ОКА", Београд: Архитектонски факултет 2013. (у рецензији)

ISBN 978-86-7924-088-0

Категорија M44

Videnović Aleksandar, Arandžević Miloš. "Vizitorski centri – nove koordinate unapređenja ruralnih područja Srbije". *Uticaj klimatskih promena na planiranje i projektovanje: Srbija*, urednici Vladan Đokić, Zoran Lazović, 108-132. Beograd: Arhitektonski fakultet, 2016.

ISBN 978-86-7924-156-6

Arandžević Miloš, **Videnović Aleksandar**. "Korišćenje obnovljivih izvora energije u okviru domaćinstava u ruralnim područjima". *Uticaj klimatskih promena na planiranje i projektovanje: Srbija*, urednici Vladan Đokić, Zoran Lazović, 133-149. Beograd: Arhitektonski fakultet, 2016.

ISBN 978-86-7924-156-6

Категорија M45

Александар Виденовић. "Цртани и писани записи као меморија и подстицај". *Трагом прошлости*, уредник Горан М. Бабић, 177-191. Београд: Архитектонски факултет, 2011.

ISBN 978-86-7924-062-0

Категорија M93

Горан М. Бабић, Милош Аранђеловић, **Александар Виденовић**. "Препознајете ли... боје". *Уметничка остварења професора, архитекте Божидара Петровића*. Београд: Архитектонски факултет, 2012.

ISBN 978-86-7924-067-5

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

На основу прегледа и детаљне анализе докторске дисертације кандидата мр Александра Виденовића дипл.инж.арх., Комисија констатује да је дисертација написана у складу са одабраном темом, и да су структура дисертације, проблем и предмет истраживања, примењени научни методи и научне хипотезе у складу са пријавом теме за коју је Универзитет у Београду дао сагласност. Дисертација у потпуности задовољава научне критеријуме, како у погледу квалитета и научне аргументације, тако и у погледу остварених резултата, научних доприноса и применљивости за будућа истраживања. Кроз израду дисертације, као и кроз објављене монографије, радове у монографским публикацијама, зборницима међународних конференција, међународним и домаћим периодичним публикацијама, кандидат је показао способност за самосталан научно-истраживачки рад.

На основу свега претходно наведеног у Реферату, Комисија предлаже Научно-наставном већу Архитектонског факултета Универзитета у Београду да се докторска дисертација под називом **„Ревитализација центара у селима брдско – планинских подручја Источне Србије“** кандидата мр Александра Виденовића, дипл. инж. арх. прихвати, изложи на увид јавности, и упути на коначно усвајање Већу научних области грађевинско - урбанистичких наука Универзитета у Београду.

У Београду, мај 2016. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Проф. др Милорад Рибар, редовни професор, ментор
Универзитет у Београду, Архитектонски факултет

Проф. др Владан Ђокић, редовни професор,
Универзитет у Београду, Архитектонски факултет

Проф. др Срђан Шљукић, редовни професор,
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет